

Besøk på psykiatrisk klinikk, Liepaja: Rapport

Av Terje Binder

Sammen med en gruppe venner, alle fagfolk innenfor helsevesenet, dro vi på en privat tur til Latvia: Besøkte Riga, Liepaja og Purmsati.

Vi kunne ikke la en slik anledning gå fra oss til å vite mer om helsevesenet i Latvia. Derfor avtalte vi besøk på Psykiatrisk klinikk. Vi fikk en meget god mottakelse.

Dette er en liten rapport fra møtet med klinikken. Vi ble mottatt av følgende personer:

- Mr. Imants Stolis – Director of Psychiatric Clinics,
- Ms. Ramona Butāne – Chief Nurse of Psychiatric Clinics,
- Ms. Liene Preisa – Social Care Nurse of Psychiatric Clinics.

Klinikken hadde et opptaksområde på ca 300 000 innbyggere. Det vil si omtrent hele Kurzeme- området, eller Kurland, som det tidligere ble kalt. Kurland har fra tidligere hatt mye kontakt med skandinaviske land. Klinikken ligger vest i Liepaja, langs stranden. Etter det vi kunne se, besto klinikken av flere lave bygninger i rød murstein. Vi ble ikke vist rundt på området. Møtet foregikk på direktørens kontor ved inngangspartiet. Bygget var nyrenovert.

Latvia har et innbyggertall på ca 2,3 millioner. Liepaja by er den tredje største byen med ca 70 000 innbyggere. Byen har hatt over 100 000 innbyggere før sovjet-troppene trakk seg tilbake i 1994. Fram til da var det en lukket by. På grunn av at det var en militærby, kom en i sovjet-tiden ikke ut eller inn av byen uten pass. Den første utenlandske båten kom til Liepaja i 1994. Nå er byen under utvikling som havneby.

I de senere årene har det blitt etablert et samarbeid mellom Bergen kommune og Liepaja når det gjelder utvikling av kommunens sosial-tjenester.

Organisering av psykisk helsevern

Psykisk helsevern synes ganske likt organisert med slik vi kjenner det fra Norge. Det er inndelt i 3nivåer:

- Generell praksis
- Spesialister
- Spesialiserte tilbud i Riga.

Alle er statlig drevet.

Der er flere store psykiatriske hospitaler spredd rundt i Latvias større byer. Klinikken i Liepaja er det minste. De arbeidet mest akuttbehandling. Antall senger er 160. Akkurat den dagen vi var der, var det 125 innlagt pasienter.

Vi fikk inntrykk av at pasientene på klinikken oftest kom fra ubemidlede familier. De rike pasientene fikk behandling andre steder, enten i utlandet eller på en liten privat klinikk i Jurmala.

Når det gjelder betaling for medisiner, kommer psykiatriske pasienter heldig ut. De får refundert mest sammenlignet med andre grupper pasienter. De må betale ca. 50 centimers (1/2 LAT) for en resept. Det tilsvarer ca 5 kroner.

Voldelige lovbrøtere med psykiske problemer ble behandlet enten hjemme, på sykehuset eller på en sikkerhetsavdeling i Riga.

Sykehuset er delt inn i 5 deler:

- Barneavdeling
- Akuttavdeling
- Subakuttavdeling
- Åpen avdeling for dagbehandling (50 pasienter)
- Langtidsavdeling

Der er egne sykehus for langtidspasienter, men de ville helst behandle dem på klinikken nærmere hjemstedet. Derfor har de 10 plasser til langtidspasienter.

Bemanning

Dette var litt uklart. Men totalt virket det som det var 121 personell i direkte kontakt med pasient. Det var 17 leger, 44 sykepleiere og 60 hjelpepleiere. Det var 3 ansatte psykologer.

Innleggelse ved tvang

I første rekke er det en 72 timers innleggelse som bestemmes av 3 leger. Denne kan overprøves av retten. Pasienten kan ligge maksimalt 2 måneder før mulighet for neste rettslig prøvelse. Retten kan overprøve de tre legenes vurderinger. Det beskytter på et vis legene. Det er ca 40 ufrivillig innlagte for året.

Utskriving

Der er ingen systematisk oppfølging i form av ansvarsgrupper, individuelle planer eller liknende. Pasienten skrives ut til 1. linje som skal følge opp. Klinikken forsøker å strekke seg og fortsette å hjelpe. Dette likner på Norge for noen år siden.

Pasientorganisasjonene

Der er ingen pasientorganisasjoner. De forklarte dette med at psykiske lidelser er sterkt stigmatiserte og at det er mange fattige som får lidelsene. Folk vil ikke stå fram med sine lidelser.

Rusproblematikk

Fattigdom forårsaket at narko-problemene ikke var så store i Latvia. Folk hadde ikke råd til kjøp av rusmidler. Derimot var alkoholproblemene store. De hadde bygget opp egne alkoholinstitusjoner over tid (1981), men disse var under endring. Nå forsøkte de å behandle disse problemene lokalt. Klinikken i Liepaja hadde imidlertid ikke tilbud til rusmisbrukere.

Økonomi

Vi fikk inntrykk av at klinikken strevde økonomiske. Tilskuddet fra staten er 23.40 LATS per dag per pasient. Det vil si 234 kroner. Tilskuddet var fastsatt etter et gjennomsnitt på 130 plasser. Hadde de mer pasienter inneliggende, fikk de heller ikke mer penger. Der var ingen private donasjoner til klinikken.